

משנה י"ג

בְּחֻלְקָהּ הִרְאִישׁוֹן מוֹסִיפָה הַמְשֻׁנָּה לְעֶסֶק בְּגִדוֹן קוֹדְמָתָהּ,
וְהִיא מִפְרָטֶת אֶת הַשִּׁטוֹת הַשּׁוֹנוֹת בְּדִינֵי מִמְזוֹרוֹת.
בְּחֻלְקָהּ הַשְּׁנִי עוֹסֶקֶת הַמְשֻׁנָּה בְּאֶסוּר "אֲחוֹת אִשָּׁה".

ביאור

יבמות פרק ד' ■ י"ג

1 אִיזְהוּ מִמְזוֹר?
כָּל הַנוֹלָד מֵאִישׁוֹת
הָאֶסוּרָה בְּאֶסוּר "לֹא"
הַנוֹבֵעַ מִקְרָבָה
מִשְׁפָּחָתִית שֶׁבֵּין הָאִישׁ
לְאִשָּׁה^א, ^ב (לְמַעַט
אֶסוּרֵי לֹא שְׂאִינָם
מִחֲמַת קְרָבָה, כְּגוֹן:
כֶּהֵן וְגֵרוּשָׁה).

דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.
שִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי
אוֹמֵר: כָּל הַנוֹלָד
מִמַּעֲשֵׂה בִיאַה
שְׁחִיבִים עָלָיו כֶּרֶת
בִּיּוֹדֵי שְׁמַיִם - הָעֲרִיזוֹת
דְּהַמְפְרָטוֹת בְּפִרְשׁוֹת אַחֲרֵי מוֹת וְקִדוּשִׁים^ג - זֶהוּ מִמְזוֹר, וְתוֹ לֹא.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַנוֹלָד מִמַּעֲשֵׂה בִיאַה שְׁחִיבִים עָלָיו
מִיתַת בֵּית דִּין, כְּגוֹן: הִבָּא עַל אִשָּׁת אִישׁ, אוֹ הִבָּא עַל אִמּוֹ

1 אִיזְהוּ מִמְזוֹר, כָּל שְׂאֵר
בְּשָׂר שֶׁהוּא בְּלֹא יְבוּא,
דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.
שִׁמְעוֹן הַתִּימְנִי אוֹמֵר,
כָּל שְׁחִיבִין עָלָיו כֶּרֶת
בִּיּוֹדֵי שְׁמַיִם. וְהִלְכָה
כְּדְּבָרָיו. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
אוֹמֵר, כָּל שְׁחִיבִים
עָלָיו מִיתַת בֵּית דִּין.

ד'
בניסן
יום א'
פר'
צו

(נזיר סב)

היום נלמד:

משנה
יבמות
פרק ד' משנה י"ג

גמרא

מכילתא דרבי
ישמעאל, בא,
מסכתא דפסחא,
פרשה ה'

תוכנה מרגשת

האסיר שלא ברח

לך ולמשפחה

מסכת נזיר

דף ס"ב

הלכה

ארבע כוסות
הלכה ד"י

מקורות והערות

"שאר בשר" שנסארה עליו משום שהיתה "שאר" - אשתו (עיין בפירושי הראשונים, דף מט/סא). לשיטות נוספות בדעת רבי עקיבא עיין קידושין, דף סח/א. **ג.** כגון "אנוסת אביו" לשיטת התנאים שאסרתה התורה, או תלוצתו שהינה שאר בשר שהרי אשת אחיו היתה (רש"י, דף מט/א, ד"ה כל). **ג.** למעט איסור נדה.

א. לדעת רש"י (דף מט/ב, ד"ה והכא) תנא משנה זו חולק על תנא המשנה הקודמת בדעת רבי עקיבא, שכן תנא משנה זו מדיק איסור לאו משום קורבה, ואילו במשנה הקודמת נאמר כי לדעת רבי עקיבא גם המחזיר גרושתו - הולד ממזר. ברם ראשונים אחרים נוקטים שיש להחשיב איסור מחזיר גרושתו תחת ההגדרה

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן
בֶּן עֲזַאי, מִצְאָתִי
מִגְלַת יַחְסִין בִּירוּשָׁלַיִם,
וְכָתוּב בָּהּ, אִישׁ
פְּלוּנִי מִמְזוֹר מֵאִשֶׁת
אִישׁ, לְקַיֵּם דְּבַרֵי רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ.² אֲשֶׁתוֹ שְׁמַתָּה,
מִתֵּר בְּאַחֲוֹתָהּ. גְּרָשָׁה
וּמַתָּה, מִתֵּר בְּאַחֲוֹתָהּ.
נִשְׂאָת לְאַחֵר וּמַתָּה,
מִתֵּר בְּאַחֲוֹתָהּ.³ יְבַמְתּוּ
שְׁמַתָּה, מִתֵּר בְּאַחֲוֹתָהּ.
חָלַץ לָהּ וּמַתָּה, מִתֵּר
בְּאַחֲוֹתָהּ. וְנִשְׂאָת לְאַחֵר
וּמַתָּה, מִתֵּר בְּאַחֲוֹתָהּ:

(לְעֵמֶת אֲסוּרֵי עֲרִיּוֹת אַחֲרֵים שְׂאִין
עָנָשׁ מִיַּת בֵּית דִּין, כְּגוֹן: אַחֲוֹתוֹ,
וְעוֹד).

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן עֲזַאי: מִצְאָתִי
מִגְלַת יַחְסִין בִּירוּשָׁלַיִם, וְכָתוּב בָּהּ:
אִישׁ פְּלוּנִי מִמְזוֹר מֵאִשֶׁת אִישׁ, חוֹדֵי
רְאִיָּה לְקַיֵּם אֶת דְּבַרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,
שְׂאֵלְמָלָא כֵן מְדוּעַ הִדְגִישׁוּ בָּהּ
"מֵאִשֶׁת אִישׁ".

² אָדָם שְׁמַתָּה אֲשֶׁתוֹ - רִשְׁאֵי
לְשֵׁאת אֶת אַחֲוֹתָהּ, כְּנֶאֱמַר בְּתוֹרָה
בְּפִרְשׁוֹ:¹ "וְאִשָּׁה אֶל אַחֲוֹתָהּ לֹא תִקַּח
לְצַרֵּר לְגִלוֹת עֲרוּתָהּ עֲלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ".
גְּרָשָׁה וּמַתָּה, מִתֵּר בְּאַחֲוֹתָהּ -
הַלְכָה זֹו פְּשוּטָה הִיא וְלֹא נִזְקַק
הַתְּנָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ בָּהּ אֶלֶּא שְׂאֵם
גְּרַשׁ אֶת אֲשֶׁתוֹ וְלֹא מַתָּה, אַחֲוֹתָהּ
אֲסוּרָה.¹

נִשְׂאָת לְאַחֵר וּמַתָּה, מִתֵּר
בְּאַחֲוֹתָהּ - בְּהַלְכָה זֹו מְלַמְּדֵנוּ
הַתְּנָא כִּי אֶפְלוּ נִשְׂאָת גְּרוּשְׁתּוֹ
לְאַחֵר אֵין אַחֲוֹתָהּ מִתְּרַת עַד
שִׁתְּמוֹת גְּרוּשְׁתּוֹ.¹

כְּבַר נִתְבְּאָרָה גִזְרַת חו"ל שֶׁ"אַחֲוֹת וְקוֹתוֹ" אֲסוּרָה בְּאַחֲוֹת אֲשֶׁתוֹ. לְפִיכֶךָ -
³ אִם מַתָּה יְבַמְתּוּ - מִתֵּר בְּאַחֲוֹתָהּ, כְּשֵׁם שְׂאֵם מַתָּה אֲשֶׁתוֹ מִתֵּר
בְּאַחֲוֹתָהּ.

חָלַץ לָהּ וּמַתָּה - מִתֵּר בְּאַחֲוֹתָהּ.
נִשְׂאָת לְאַחֵר וּמַתָּה - מִתֵּר בְּאַחֲוֹתָהּ.¹

מקורות והערות

האחרון אין כל חידוש ו"כאן שנה רבי משנה שאינה צריכה", שכן, אם באשתו מותר כל שכן ביבמתו (על פי תוספות, דף נ"א, ד"ה שנה, אולם עיין רש"י, שם, ד"ה משנה).

ד. ויקרא, יח/ית. ה. תוספות, דף נ"א, ד"ה שנה. אולם עיין רש"י שם, ד"ה משנה. ו. המאירי, דף מד/א, ד"ה אמר המאירי אשתו. ז. בגמרא נאמר שבקטע המשנה

פירוש ר' עובדיה מברטנורא

כל שאר בשר שהוא בלא יבוא. כל קורבה שהיא צלוא, ואפילו אין זה כרת: כל חייבי כרת. אבל לא חייבי לאוין. וכן הלכה, שכל שאיסורו אסור כרת, הולד ממזר. חוץ מן הגדה. אבל מחייבי לאוין אין הולד ממזר:

איך פעלע קטנה מובילה להצלחה גדולה?

מה עדיף להיות? עשיר בתהליך דעיכה, או עני בתהליך צמיחה?
התשובה ברורה.
במילים אחרות: זה לא המצב, זה הכוון!

ביאור

מכילתא דרבי ישמעאל, בא, מסכתא דפסחא, פרשה ה'

כבר בראש חודש ניסן ההתרגשות
היתה באויר, אבותינו במצרים
ידעו שזה ענין של זמן קצר והם
בחוץ, ואז הגיעה הודעה דרמטית:
עוד לפני היציאה לדרך, על אדמת
מצרים, יש להקריב קרבן פסח
ולחגג את ליל הסדר הראשון
בהיסטוריה.

היה רבי מתיא בן חרש אומר:
היתה אז בעיה רצינית מאוד. הגיע
זמן הגאולה, המועד שבו רצה ה'
לקיים את הבטחתו לאברהם אבינו
לגאל את בניו אחרי שעבוד
מצרים, אבל היה חסר דבר אחד -
חבל הצלה! המנוף הגדול
והמשכלל ביותר בעולם אינו יכול
להרים אפילו נוצה, בלי חבל.
והחבל של עם ישראל הוא מצוות
ומעשים טובים, ובאותה תקופה
לעם ישראל לא היו מצוות. ישנה
הבטחה, יש רצון לקימה, אבל אין
על מה להתפיס אותה.

היה רבי מתיא בן
חרש אומר...: הגיע
שבועתו שנשבע הקב"ה
לאברהם שיגאל את
בניו, ולא היה בידם
מצוות שיתעסקו בהם
כדי שיגאלו, שנאמר:
... "ואת ערום ועריה" -
ערום מכל מצוות. נתן
להם הקדוש ברוך הוא
שתי מצוות, דם פסח
ודם מילה, שיתעסקו
בם כדי שיגאלו.

פיצד יזכו לגאולה?

לכן נתן להם ה' את מצות קרבן פסח, ובנוסף לכך ביד בניסן כל בני
ישראל מלו עצמם (בתקופת שעבוד מצרים רק שגט לוי מלו את בניהם),
ושתי המצוות האלו יצרו את התנאים המאפשרים את קיום הבטחת
הגאולה.

ביאור

איה הצדק ואיה ההגיון? תכלס', יצאו ממצרים בזכות קיום שתי מצוות בלבד? יש לנו תורה שלמה, שש מאות ושלוש עשרה מצוות, ועוד מצוות רבות שנתקנו על ידי חז"ל, וכדי לצאת ממצרים די היה בשתי מצוות?! איך יתכן הדבר, מהו הסוד? הגה ספור קסום.

בחור שויצרי החליט שהוא רוצה בכל מחיר לפגוש את ה"חפץ חיים" וצ"ל, שהתגורר בעיירה ראדין שבפולין. הדבר היה לפני כמאה שנה. ארכה היתה הדרך, הרכבת פלטה את דרכה בשלג במשך כמה ימים, ולילה אפל וקר קדם את פניו כשירד בתחנת הרכבת הקרובה לעיירה. למזלו הרב, הוא פגש את חתנו של הרב, שארח אותו בלבביות בביתו, הגיש לו ארוחה טובה ושתייה חמה, הציע לו מטה חמה ונוחה, והבחור השתרע במטה וחלץ את עצמותיו הדואבות מעמל הדרך. זמן קצר בטרם נרדם, הוא נזכר... תפלת ערבית עוד לא התפללתי. לקום אל הקר והעיפות? להשאיר במטה הנוחה עוד קצת? הוא המשיך להתלבט עד שמישהו אחר החליט בשבילו - שר השנה. בבקר הוא הלך לפגוש את גדול הדור. ה"חפץ חיים" קבל את פניו בחם, ואמר לו: בחור יקר ונהדר. פעם היתה ברוסיה תקופת שפע, עד שמי שראה על הרצפה פרוטת נחשת לא היה מתכופף להרימה. חבל על המאמץ. אבל ביום, כל פרוטה היא בעלת ערך, כי יש מחסור. בחור יקר, בשנים עברו היו לנו תנאים, אמוזרים, וגם בדורות שאחריהם היו הרבה צדיקים, ולכן אם יהודי החסיר תפלה אחת הדבר לא היה כל כך מרגש. אבל עכשיו אנחנו בתקופת מחסור, לכל תפלה יש חשיבות גדולה!

כך היה גם במצרים, דוקא בגלל שלא היה להם כלום, שתי מצוות היו יכולות לחולל את המהפך הגדול ולהביא לגאלת מצרים. כשהמצב קשה, גם פעולות קטנות מסמלות את הדרך אל ההצלחה. אל תסתכל על המצב, הבט על הכוון. עדיף להיות עני בצמיחה מאשר עשיר בדיעבה, והצמיחה מתחילה גם מפעולות קטנות.

גמרא
די בניסין

האסיר שלא ברח

תובנה
מרגשת

סטון יזמי שיאיר לכס את היום

מסכת נזיר ■ דף ט"ב

מי יכול להיות נזיר?

אף על פי שנוכרי יכול לדור קורבן עולה לבית המקדש והכהנים יקריבו את הקורבן הזה, ישנה בכל זאת הלכה שנוכרים אינם יכולים להיות נזירים. אם נוכרי יאמר: "הריני נזיר", הוא לא יהיה נזיר, לא תחול עליו שום קדושה והוא רשאי לשתות יין. מדוע? כי ה' אמר למשה רבנו ע"ה: "דבר אל בני ישראל... נזיר", הרי לנו שרק איש מישראל יכול להיות נזיר.

גם נשים יכולות לדור נזירות, כי בפסוק זה נאמר: "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה... נזיר". הרי לנו שגם אישה יכולה לדור נזירות.

**הצטרפו למאות אלפי לומדי הדף היומי
פתחו שיעור שבועי אצלכם בקהילה**

כל קהילה שתצטרף, תקבל את העלון השבועי עפ"י הכמות הנצרכת בקהילתה בחינם עד פתח הבית לרישום סרקו את הקוד.

ד. שעור שתיה

לכתחלה צריך לשתות את כל הכוס, בכל אחת מארבע הכוסות.⁶ ובדיעבד אם שתה את רב הכוס יצא.⁷

יש אומרים, שאף בכוס גדולה שיש בה יותר מרביעית, לכתחלה יש לשתות את כלה, ובדיעבד אם שתה רבה יצא.⁸

אולם יש חולקים וסוברים שבכוס גדולה די בשתיית רביעית או רב רביעית,⁹ והלכה כדעה זו, אלא שיש לחוש גם לדעה ראשונה,¹⁰ ולכן אם אינו רוצה לשתות הרבה, לא ימלא כוס גדולה, אלא יקח כוס שיש בה רק רביעית וישתה את כלה.¹¹

ב'כוס רביעי' של ד' כוסות צריך לשתות שעור רביעית דוקא, כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה לכל הדעות.¹²

יש שמקמצים וכועסים אם שותים הרבה, ועתידים לתן את הדין על כך, שמחמתם אין מקימים את המצוה.¹³

ה. מלא לגמיו

שעור 'רב רביעית' שיוצא בו ידי חובה, הוא בשעור 'מלא לגמיו' של אדם בינוני,¹⁴ דהיינו שבאשר מסלק את המשקה לצד אחד של פיו, אותו צד נראה מלא.¹⁵

ו. אדם גדול

אדם שגופו גדול ש'מלא לגמיו' מכיל יותר מרב רביעית, לא די שישתה רב רביעית בלבד, אלא צריך לשתות 'מלא לגמיו' של עצמו, אפלו שיש בו יותר מרב רביעית. אולם אם ב'מלא לגמיו' יש יותר מרביעית, אינו צריך לשתות שעור 'מלא לגמיו' שלו, ודי במה שישתה שעור רביעית.¹⁶

מקורות והערות

12. שם במ"ב ס"ק ל'.

13. שם.

14. סי' תע"ב בבה"ל ד"ה ושתה.

15. סי' רע"א סעי' י"ג.

16. סי' תע"ב סעי' ט' בבה"ל ד"ה ושתה כולו או רובו.

6. שם במ"ב ס"ק ל'.

7. שם.

8. שם.

9. שם בש"ע.

10. שם במ"ב ס"ק ל"ג ובש"ע הרב שם.

11. שם במ"ב.